

Cota ASEAN din producția mondială este identică cu cea a CSI, 4,3%. ASEAN are de două ori mai mulți locuitori, 8,6% din populația lumii, astfel încât produce pe cap de locuitor de două ori mai puțin decât regiunea postsovietică. Acest lucru se datorează, printre altele, faptului că ASEAN include printre membrii săi țări foarte sărace, dar populate, precum Myanmarul și Vietnamul, care a înregistrat o creștere rapidă în ultimii ani și care pe parcursul acestui deceniu se va alătura țărilor cu peste un milion de locuitori (până acum sunt douăsprezece). În viitor, rolul ASEAN va crește. Aceasta este, indiscutabil, una dintre regiunile cu cea mai rapidă creștere din lume – și în acest caz, datorită unei combinații dintre piață și stat care favorizează creșterea economică. Deși este diferit în Indonezia și Singapore sau în Malaysia, în comparație cu Thailanda, în fiecare dintre acestea statul a jucat și joacă încă un rol major în modelarea și implementarea strategiilor de creștere. La fel se întâmplă în Laos și Cambodgia, țări foarte sărace, și în Brunei, stat foarte bogat, în timp ce în Filipine intervenția statului și activitatea economică directă a acestuia sunt mai reduse.

Deși din perspectiva Noii Zeelande Spania se află exact în punctul diametral opus al globului pământesc, s-a întâmplat ca marinarii europeni să fie cei care au descoperit insulele îndepărtate „de la celălalt capăt al lumii” și din acest motiv le considerăm antipozii. Aici se află peste o duzină de țări insulare, care au ajuns cu ceva timp în urmă la concluzia că integrarea este utilă și ajută în confruntarea cu furtunile globalizării și prinde vânturile sale favorabile, care există din abundență. Această afirmație este valabilă în special pentru unsprezece țări mici împrăștiate în Oceanul Pacific: Fiji, Insulele Marshall, Insulele Solomon, Kiribati, Nauru, Palau, Samoa, Statele Federative ale Microneziei, Tonga, Tuvalu și Vanuatu. Alături de mari insule și arhipelaguri, Australia și Noua Zeelandă foarte dezvoltate și Papua Noua Guinee înapoiată, ele se reunesc în Forumul Insulelor din Pacific (FIP). Acest bloc de integrare este locuit de doar 0,5% din populația lumii și generează 1,7% din producția mondială. Totuși, dacă i s-ar alătura și Japonia – ceea ce ar fi destul de firesc pentru că, fiind o superputere mondială, are cu siguranță nu doar interese economice în această regiune vastă –, acești indici s-ar ridica la 2,3% și, respectiv, nu mai puțin de 7,3%.

Aparent, 1,6% din producția mondială este foarte puțin și poate că nu are rost să menționăm un bloc care nu contribuie decât cu atât la total, dar cu siguranță că nu acesta este cazul Consiliului de Cooperare al Golfului (CCG), cunoscut și sub numele Consiliul de Cooperare al Statelor Arabe din Golf (CCSAG). Această regiune din sud-vestul Golfului Persic este locuită de și mai puțini oameni, doar 0,9% din populația planetei. Include Bahrainul, Kuwaitul, Omanul, Qatarul, Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite. Totuși, acestea sunt regiuni petrolifere și de aici își primește lumea o parte însemnată a surselor de energie tradiționale, care vor continua să joace un rol fundamental în impulsivarea economiei. Întrucât cererea de petrol poate crește mai rapid decât oferta fizică, prețurile pot crește și ele și, prin urmare, va crește și venitul național mediu al popoarelor înzestrate de natură cu resurse de petrol mult mai mari decât au nevoie.

Și mai puțin, doar 1,2% din producția mondială, este generat de cele 15 economii unite în Comunitatea Sud-Africană pentru Dezvoltare (SADC). Acesta este de asemenea un grup divers de țări fără legături puternice între ele, variind de la o putere regională, Republica Africa de Sud (RAS), până la statele insulare din Oceanul Indian de Sud. Comunitatea este locuită de mulți oameni, aproape 4% din populația globului. Această populație va continua să crească rapid și, chiar și numai din acest motiv, regiunea va avea o importanță majoră la scară mondială. În afară de RAS, SADC include Angola, Botswana, Congo (Kinshasa), Lesotho, Madagascar, Malawi, Mauritius, Mozambic, Namibia, Seychelles, Swaziland, Tanzania, Zambia și Zimbabwe.

Același număr de țări fac parte dintr-un alt bloc de integrare african, Comunitatea Economică a Statelor Africii de Vest (ECOWAS). Acesta are și mai mulți locuitori, puțin peste 4% din populația lumii, dar generează doar 0,8% din producția mondială. Puterea regională de aici este Nigeria, cu o populație de peste 170 de milioane, unul dintre exportatorii majori de petrol, uneori al șaptelea, alteori al optulea. Ceilalți membri sunt Benin, Burkina Faso, Capul Verde, Coasta de Fildeș, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Liberia, Mali, Niger, Senegal, Sierra Leone și Togo. Menționez din nou că în unele state din ECOWAS, în Benin, Burkina Faso, Guinea-Bissau, Mali, Niger, Senegal, Togo și Coasta de Fildeș, o singură monedă, francul CFA (XOF) este în circulație de mai mult timp decât euro (și cu succes, fără o criză devastatoare).

La est, ECOWAS se învecinează cu Comunitatea Economică și Monetară a Africii Centrale (CEMAC, în limba franceză: *Communauté Economique et Monétaire de l'Afrique Centrale*), un grup de șase țări, de asemenea integrate printr-o singură monedă. De data aceasta este vorba despre francul central-african, XAF, aflat în circulație în Ciad, Gabon, Guinea Ecuatorială, Camerun, Congo (Brazzaville) și Republica Centrafricană. Aceste țări sunt locuite de 0,45% din populația lumii, generând împreună doar 0,15% din producția mondială. Economiiile care aparțin CEMAC, împreună cu Angola și Republica Democrată Congo, formează un bloc numit Comunitatea Economică a Statelor Central-Africane (ECCAS, în limba franceză: *Communauté Economique des Etats de l'Afrique Centrale*). În total, ECCAS este locuită de aproape 1,8% din populația lumii, deși generează doar 0,3% din producția mondială.

La nord de ECOWAS și ECCAS se află economiile care formează Uniunea Maghrebului Arab (UMA, în limba franceză: *L'Union du Maghreb Arabe*), adică Mauritania, Maroc, Algeria, Tunisia și Libia. Ele sunt locuite de 1,3% din populația lumii, care generează 0,7% din produsul mondial brut. Această valoare nu este mare, dar regiunea este importantă nu doar din motivele geopolitice evidente. Nu se poate elimina probabilitatea ca, în urma schimbărilor politice și economice cauzate de „primăvara arabă”, viitorul să aducă o renaștere a panarabismului și o integrare a UMA cu țările arabe aflate la est de ele, în principal Egiptul și țările din Orientul Mijlociu care nu aparțin de CCG, sau, deși mai puțin probabil, ca toate țările arabe să se reunească într-un mare bloc de integrare. Un astfel de grup ar putea fi format din 18 țări, membrii actuali ai UMA și CCG, precum și Sudanul, Egiptul, Libanul, Iordania, Siria, Irakul și Yemenul. Acestea ar contribui cu o valoare substanțială de 3,6% la producția mondială și ar constitui peste 4,1% din populația lumii: fără CCG, acest bloc ar include 12 țări și indicii respectivi ar fi de 2,0% și 3,2%.

În estul continentului, blocul cunoscut sub numele Comunitatea Africii de Est (EAC) se dezvoltă lent. Reunește Burundi, Kenya, Rwanda, Uganda și Tanzania. Aceste țări generează mai puțin de 0,3% din producția mondială, dar sunt locuite de 2,1% din cetățenii globului. Este o regiune dinamică, astfel încât cota din producția mondială generată aici va crește și în viitor, deși va reprezenta doar o proporție redusă.

Aceeași afirmație este valabilă și în cazul Comunității din Caraibe (CARICOM), o uniune alcătuită din 14 țări și teritoriul dependent Montserrat din bazinul Mării Caraibilor și zona învecinată, deoarece, din motive mai mult culturale decât geografice, blocul include și Guyana și Surinam din America de Sud (dar nonlatine) și singura țară central-americană (nonlatină), Belize. Celelalte unsprezece insule incluse sunt Antigua și Barbuda, Bahamas, Barbados, Dominica, Grenada, Haiti, Jamaica, Saint Kitts și Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent și Grenadinele, precum și Trinidad și Tobago. Regiunea generează puțin peste

0,1% din producția lumii, având puțin peste 0,2% din populația sa. Nu ar trebui să subestimăm totuși procesele de integrare care au loc aici, deoarece fără ele vocea regiunii nu ar fi auzită deloc pe arena globală.

Tipică pentru aceste paisprezece blocuri de integrare este poziția specială a unei țări foarte importante și, evident, dominante în rândul lor. Brazilia este puterea regională în MERCOSUR, deși nu la aceeași scară ca India pentru SAARC. Republica Sud-Africană domină în SADC, Rusia în CSI, SUA în NAFTA, Nigeria în ECOWAS, Arabia Saudită în CCG, Australia în FIP. Prin urmare, cuvântul coloșilor regionali va fi mereu mai greu decât al celorlalte țări care aparțin blocurilor, dând tonul. Din această perspectivă, situația din celelalte comunități, inclusiv ASEAN și în special UE, este mai echilibrată, deși și aici există cei „egali și mai egali”, pentru că Laosul nu se poate compara cu Indonezia (raportul dintre PIB-ul celor două țări este de 1 : 64), în timp ce Malta nu se poate compara cu Germania (1 : 285).

Nu mai puțin de 153 de țări aparțin acestor paisprezece blocuri de integrare regională (dacă includem Japonia în blocul insulelor din Pacific). Dacă luăm în considerare cele cinci ministate europene care sunt *de facto* complet integrate economic în UE, Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino și Vatican, și cele două economii foarte dezvoltate asociate cu UE ca parte a Spațiului Economic European (SEE și Tratatului Schengen), adică Islanda și Norvegia (care se va alătura într-o zi Uniunii Europene) și Elveția, aflată formal în afara SEE (care nu se va alătura UE), există 161 de țări, o mare majoritate deci. Totuși, ceea ce contează mai mult decât majoritatea numerică formală este ponderea economică și a populației și, prin urmare, cea politică și militară. Toate aceste țări generează împreună 78% din producția mondială și sunt locuite de 71% din populația lumii. Este mult, dar încă lipsește ceva de aici.

China. China este o piață atât de imensă, încât nu are nevoie să se integreze cu alte țări, pentru că se integrează cu întreaga economie mondială prin expansiunea sa externă. Dacă o adăugăm la țările menționate mai sus, un astfel de conglomerat generează aproximativ 92% din producția mondială (93% incluzând Taiwanul) și include aproximativ 90% din populația lumii. Suficient pentru a-și asuma dreptul de a reprezenta întregul glob. Există o singură problemă : această majoritate, organizată încă în structuri naționale și care se află abia la începutul organizării în blocuri de integrare transnaționale, trebuie să aibă voința politică și mijloacele tehnocratice de a se instituționaliza într-o măsură care să asigure o coordonare funcțională a politicii la scară globală. Merită să dedicăm întregul secol XXI unor astfel de transformări, deoarece ele cer foarte mult timp și determinare.

Acest proces se află încă în stare incipientă, dar, luând în calcul utilitatea sa, ar trebui să prindă avânt în viitor. Cine va trăi suficient de mult poate ajunge să vadă un forum, G15, în care deciziile vor fi luate de liderii competenți ai celor paisprezece blocuri de integrare regională și China. Cineva important poate lipsi încă de aici, dar nu este vorba despre atribuirea locurilor la masa rotundă globală a viitorului, ci despre indicarea unei direcții de gândire și acțiune dezirabile. Lipsește Coreea de Sud, cu nu mai puțin de 2% din PMB, dar nimic nu ar trebui să stea în calea integrării ei, fie cu ASEAN, de care este separată geografic de China, fie cu statele insulare din Pacific. Coreea este mai curând o peninsulă decât o insulă, dar are deschidere la ocean și are insule, inclusiv frumoasa Jeju Do. Iranul nu este inclus, mai mult din motive politice decât economice, o economie care generează deja puțin peste 1% din producția mondială, dar în timp își poate găsi locul aparent firesc în grupul țărilor din Golf. O altă țară care lipsește de aici este Etiopia, care va avea în curând 100 de milioane de locuitori, foarte săraci, din păcate, în pofida

unei creșteri foarte rapide în ultimii zece ani, dar se poate alătura Comunității Africii de Est.

Dacă cineva este deranjat (și mulți sunt) de statutul separat al Chinei, întrucât nu face parte dintr-un grup de state, există întotdeauna soluția ca, într-un sens larg, să constituie de asemenea un fel de bloc de integrare care să includă nucleul, Republica Populară Chineză, Hong Kongul și Macao, deja integrate juridic, și, cu timpul, Taiwanul insular, care s-ar reintegra cu continentul. Din punct de vedere economic, astfel se prezintă situația în mare măsură, deși, de fiecare dată când plec cu avionul din Beijing, trec prin terminalul marcat „Plecări internaționale/HK, Macao și Taiwan”.

Astfel, lumea viitorului ar putea fi redusă la un grup de cincisprezece, G15, care ar apărea în urma proceselor de integrare politică și economică ce nu se află în conflict cu globalizarea, ci care mai curând o stimulează. G15 este compus din :

- 1) Acordul Nord-American de Liber Schimb (NAFTA) ;
- 2) Uniunea Europeană (UE) ;
- 3) Asociația Sud-Asiatică pentru Cooperare Regională (SAARC) ;
- 4) Piața Comună a Sudului (MERCOSUR) ;
- 5) Comunitatea Statelor Independente (CSI) ;
- 6) Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN) ;
- 7) Forumul Insulelor din Pacific (FIP) ;
- 8) Consiliului de Cooperare al Golfului (CCG) ;
- 9) Comunitatea Sud-Africană pentru Dezvoltare (SADC) ;
- 10) Comunitatea Economică a Statelor Africii de Vest (ECOWAS) ;
- 11) Comunitatea Economică a Statelor Central-Africane (ECCAS) ;
- 12) Uniunea Maghrebului Arab (UMA) ;
- 13) Comunitatea Africii de Est (EAC) ;
- 14) Comunitatea și Piața Comună a Caraibilor (CARICOM) ;
- 15) China integrată.

Procesul istoric a dus la apariția unei economii mondiale interconectate intern, dar nu a asigurat, până acum, un mecanism de coordonare a politicilor la scară globală. Transpunerea în realitate a viziunii G15, aparent cel mai popular concept al globalizării raționale, poate contribui la crearea unui astfel de mecanism, dar acest lucru impune proceduri funcționale de luare a deciziilor. Ele nu se pot baza doar pe mărirea populației, deoarece grupul chinez împreună cu SAARC și ASEAN ar deține deja o majoritate, nici doar pe dimensiunea producției, din cauză că o conspirație între NAFTA, UE, Japonia și Australia s-ar bucura deja jumătate dintre voturi. Trebuie să fie un sistem care să ia în calcul cei doi factori, potențialul economic și cel demografic, dar nu *pro rata*. În urma unui lung proces de încercări și erori, dispute și negocieri, care vor sublinia cu siguranță nevoia de consens ori de câte ori acesta este realist, se va stabili care cote vor fi utilizate.

Mecanismele de luare a deciziilor folosite în cadrul blocurilor de integrare existente și în organizațiile internaționale principale, deși controversate și departe de a fi perfecte, demonstrează că se pot obține multe și că se poate identifica un teren comun într-o structură diversificată, atât timp cât există bunăvoința părților implicate. Uniunea Europeană reușește acest lucru. Nu întotdeauna, dar știe cum, deși reunește țări minuscule, ca Luxemburgul și Malta, și unele uriașe, ca Franța și Italia, unele bogate, ca Olanda și Danemarca, și unele sărace, ca România și Bulgaria. La scară globală, aceste extreme se amplifică de mai multe ori, astfel încât acest teren comun trebuie cu atât mai mult căutat

sau, mai exact, construit prin sudoarea frunții. Nu știm exact cum va arăta blocul LUMII peste câteva decenii, dar cu siguranță ne va duce mai aproape de o cvasidemocrație planetară, dând și mai mult sens globalizării decât în prezent.

Cel mai probabil, se va dezvolta un model care se află între viziunea G15 și practica G20. În mecanismul de coordonare a politicilor mondiale care funcționează deja, sub forma acordurilor semnate de 43 de țări (acesta este numărul lor *de facto* în cadrul G20), cele mai multe dintre ele aparțin unor grupuri diverse care alcătuiesc G15. Dacă am include în această clasificare Japonia, Coreea de Sud și Turcia, atunci grupul ar cuprinde toate țările incluse direct și indirect în rândul membrilor G20. În special, acest grup reunește toate economiile mari din cadrul blocurilor de integrare respective.

Dacă am presupune că Republica Sud-Africană reprezintă în cadrul G20 nu doar propriul punct de vedere, ci și pe cel al celorlalte 14 țări integrate în SADC, dacă am presupune că Rusia nu s-ar preocupa doar de ea însăși și ar exprima și interesele celorlalți 10 membri ai CSI, dacă am presupune că Indonezia prezintă punctele de vedere ale tuturor celor 10 membri ai ASEAN și că India îi reprezintă pe toți cei 8 participanți la SAARC, dacă Australia ar fi portavocea întregului FIP și, în același timp, i-ar convinge pe toți membrii acestui grup să respecte recomandările G20 și că Brazilia și Argentina ar face același lucru pentru MERCOSUR – atunci am fi destul de aproape de viziunea G15.

Este posibil ca situația să evolueze în această direcție, ceea ce ar însemna că G20 va inspira marile economii care joacă un rol vital în blocurile lor de integrare să transmită acordurile semnate la scară globală, prin grupurile regionale de care aparțin, în jos spre celelalte state membre. Și invers: inițiativele regionale vor fi duse de liderii regionali spre nivelul global, pentru a fi soluționate și acceptate de G20, care va ajuta la răspândirea acestora la nivel global.

Să presupunem că Polonia prezintă Uniunii Europene o inițiativă privind o taxă de mediu, concept promovat apoi de UE, precum și de cei mai mari patru membri ai săi, care aparțin G20, în comunitatea internațională. Când se ia o decizie relevantă la nivelul G20, taxa este implementată la nivel global. Prin blocurile de integrare care îl pun aplicare la nivel local, acest instrument creează obligații în cel puțin 160 de țări care generează peste 90% din PMB, deși ideea a pornit dintr-o țară care generează sub 1% din PMB.

Toate acestea demonstrează cât de importante sunt procesele de integrare economică și politică și că ele nu doar nu se opun globalizării continue, ci pot reduce conflictul potențial implicat și pot stimula puternic tendința procreștere, de asemenea. Totuși, este nevoie de un efort colosal în termenii alinierii proceselor de integrare regională cu coordonarea politicilor la nivel mondial.

Acesta nu este un viitor inevitabil, dar este, cu siguranță, unul de dorit, luând în considerare atât evoluția procreștere a valorilor care ar trebui să devină tot mai bogate în condițiile toleranței reciproce, cât și motivele pragmatice; aceasta este cea mai bună cale spre raționalizarea globalizării. Cu toate acestea, este posibil și un fel de viitor de mijloc, în care ne oprim la jumătatea acestei traiectorii maximaliste. Până la urmă, procesul integrărilor regionale poate deveni foarte avansat în deceniile următoare, fără a ajunge la următoarea etapă, cea a integrării economiilor integrate. Piețe de sute de milioane sau chiar de sute de miliarde, în termenii numărului producătorilor și consumatorilor, se pot dovedi suficient de mari pentru a obține avantajele economiei de scară fără eforturile de a duce integrarea la nivelul planetar.

Poate că se va întâmpla chiar acest lucru, nu doar din motive economice și din cauza dificultăților implicate în coordonarea globală a politicilor economice, ci și din cauza

diferențelor culturale insurmontabile, care vor exista întotdeauna, și din cauza problemelor logistice în conducerea organismului excesiv de complex al economiei globale. Dacă suprapunerea proceselor de integrare regională și ale globalizării ar da naștere unui astfel de statu-quo, următoarea generație ar avea de asemenea multe motive să fie fericită, pentru că, în eforturile de a depăși problemele, vor exista mai multe sinergii sănătoase, înțelegere și eforturi coordonate decât fragmentare și rivalitate nesănătoasă, care stau în calea unei dezvoltări armonioase.

Astfel de transformări pot fi favorizate de alte structuri. În acest context, putem lua în considerare poziția și rolul organizațiilor nonguvernamentale sau a patra mare problemă pentru viitor. Calibrul acesteia este, clar, mai mic decât al celor anterioare, dar importanța sa va crește în mod sigur din mai multe motive, principalul fiind dihotomia piață/stat. În vremurile în care statul își limitează activitatea în multe domenii, în timp ce piața nu este capabilă să umple complet spațiul liber rămas, mișcările sociale care se specializează în acest domenii devin active. Mai mult, globalizarea și procesele de integrare regională le oferă noi provocări și oportunități de extindere.

Aceste grupuri pot lua forme diverse și sunt plasate sub o singură categorie-umbrelă a așa-numitelor organizații nonguvernamentale, chiar și în cazul în care sunt finanțate evident de anumite guverne sau în care ar fi mai potrivit să le numim „organizații antiguvernamentale”. Toate sunt cunoscute publicului ca ONG-uri.

În prezent, guvernul își limitează implicarea economică în multe domenii, uneori într-un mod haotic, atât sub presiunea nevoii de a reduce cheltuielile în contextul unor deficite bugetare excesive, cât și ca urmare a cruciadei fundamentalistilor pieței. Dacă face acest lucru pentru că sectorul privat este foarte eficient, adică poate să ofere aceleași bunuri și servicii la prețuri mai mici decât statul, sau dacă, suportând aceleași costuri, poate să asigure o cantitate mai mare, atunci situația este limpede : cu cât guvernul este mai mic, cu atât mai bine. Domeniul până nu de mult asigurat guvernului este preluat parțial de companiile private orientate spre profit ; serviciile care obișnuiau să fie publice sunt privatizate și comercializate, mai ales în sănătate și educație.

Există totuși și cazuri în care sectorul privat nu este deloc interesat să preia aceste servicii, din cauză că nu sunt profitabile și trebuie subvenționate. Apoi, oferta de servicii asigurate până atunci devine insuficientă, ceea ce poate agrava situația, dacă activitatea socială nu intervine salvator. O parte a activității guvernamentale recente este preluată de organizații sociale disponibile în acest sens, care au au know-how-ul și fondurile necesare pentru sarcinile respective. Această afirmație este valabilă în cazul unei mari varietăți de servicii, de la cultură la educație și de la sport la protecția mediului ; în același timp, unele dintre acestea rămân în voia sortii, din cauză că nici statul, nici inițiativa privată și nici organizațiile sociale nu se ocupă de ele. Unele domenii își pot găsi activiștii lor în timp, altele vor fi abandonate pentru totdeauna.

Cel mai frapant exemplu este limitarea activității statului în domeniul asistenței sociale adresate celor incluși în cea mai săracă pătură socială și indivizilor fără mijloace de subzistență. Drept urmare, marja de excludere socială se lărgeste. Conform unor antiguvernamentaliști, activitățile caritabile ale puterilor, indiferent care sunt ele, sunt antidotul acestor suferințe. Astfel de ocazii relevă cinismul neoliberalismului, al beneficiarilor și apologetilor săi, care susțin cu nerușinare că statul trebuie să se implice tot mai puțin